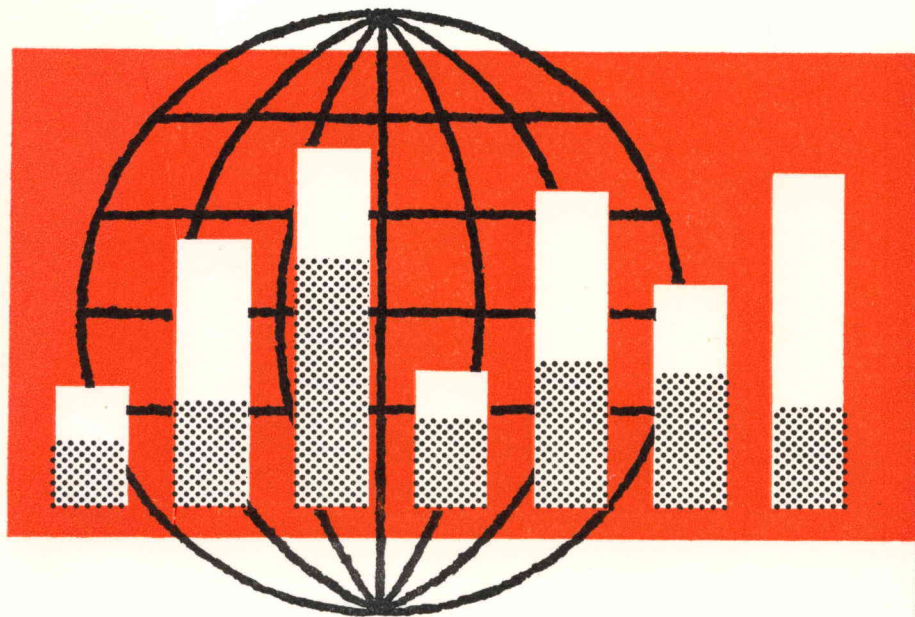

Det ekonomiska läget

Mars 1967 Nr **1**

Utarbetad inom Industriens Utredningsinstitut

Distribuerad av Svenska Arbetsgivareföreningens sektion för företagsnämndsfrågor

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

<i>Den internationella konjunkturen 1966</i>	3
Allmän översikt	3
USA	4
Västtyskland	7
Storbritannien	9
Frankrike	12
De nordiska grannländerna	13
<i>Den internationella konjunkturen 1967</i>	17
<i>Det ekonomiska läget i Sverige 1966</i>	23
Industriproduktionen	23
Utrikeshandeln	25
Arbetskraftstillgången och investerings- utvecklingen	28
Pris- och löneutvecklingen	29
Den ekonomiska politiken	31
<i>Konjunkturutvecklingen i Sverige 1967</i>	32

"Det ekonomiska läget", som distribueras av SAF:s sektion för företagsnämnder, utkommer tre gånger per år, varav två gånger under våren och en gång under hösten. Dessutom utger SAF:s avdelning för samhällskontakt ett bildmässigt informationsmaterial i form av stillfilmer (bildband med inspelad kommentar) över konjunkturläget, "Ekonomisk vårjournal" resp "Ekonomisk höstjournal". Stillfilmerna uthyras och försäljas genom PA-distribution, Warfvings väg 26, Stockholm K, tel 54 13 10.

Översikten har utarbetats inom Industriens Utredningsinstitut varvid det förberedande arbetet utförts av fil kand Per Gullström.

Den internationella konjunkturen 1966

ALLMÄN ÖVERSIKT

I såväl Västeuropa som USA dämpades den ekonomiska aktiviteten successivt under loppet av 1966. En starkt bidragande orsak till den avtagande expansionstakten var den strama ekonomiska politik som fördes i bl a Storbritannien, Västtyskland och USA i syfte att komma till rätta med balansrubbningsarna i dessa länders ekonomier.

I Västeuropa som helhet kan nationalprodukten i fjol antas ha stigit med 3—3,5 procent eller något långsammare än året innan. Tilltagande expansion i Frankrike och Italien uppvägde inte den genomgående långsammare tillväxttakt som i synnerhet under andra halvåret 1966 inträdde hos Västeuropas övriga stater. Den svaga utvecklingen i Storbritannien accentuerades ytterligare efter det i somras genomförda löne- och prisstoppet. Detta medförde att landets totalproduktion t o m minskade något under andra halvåret 1966. Den strama kreditpolitiken i Västtyskland torde ha varit en starkt bidragande orsak till att expansionen där, trots stora exportframgångar, inskränkte sig till 2,7 procent under 1966. Den återhållna efterfrågan i nyssnämnda länder synes ha bidragit till att flera av Västeuropas mindre stater fått avsättningssvårigheter för sina exportprodukter, svårigheter som i kombination med hög inhemsk efterfrågan lett bl a till försämrad handelsbalans och framtvingat efterfrågedämpande ekonomisk-politiska åtgärder även i dessa länder. Detta gäller för Finland, Danmark, Benelux och

**Avtagande
expansion
i Västeuropa
under 1966**

Sverige, vilka samtliga expanderat långsammare under 1966 än året innan.

USA

**Konsument-
priserna steg
3,3 procent
i USA 1966**

Den ekonomiska tillväxten i USA fortsatte i snabb takt under större delen av 1966. Den prisstabilitet som kännetecknat landets ekonomiska utveckling under första hälften av 1960-talet kunde emellertid inte upprätthållas i fjol. Flera år med kraftiga efterfrågeökningar har medfört ett tilltagande tryck på produktionsresurserna och detta framkallade under förra året allt tydligare inflations-tecken i form av stigande priser och löner samt kraftiga importökningar. Sålunda steg konsumentpriserna under förra året med 3,3 procent, att jämföra med en genomsnittlig ökning med endast 1 procent/år under 1960-talets första hälft. Vidare torde lönenivån, främst på grund av ökad löneglidning, ha stigit betydligt snabbare än med de cirka 4 procent som av regeringen nu anses vara den högsta möjliga löneökning förenlig med en stabil prisutveckling. Arbetslösheten låg i fjol genomsnittligt strax under 4 procent, vilket är den lägsta på 13 år.

Regeringens åtgärder i syfte att dämpa efterfrågetrycket i landet tog sig uttryck i successiva skärpningar i den ekonomiska politiken, främst på det penningpolitiska planet. Bankernas likviditet ansträngdes hårt och räntenivån höjdes, varför svårigheter uppstod för företagen att finansiera sina investeringar. Trots denna broms på investeringarna steg nationalprodukten i fjol nästan lika snabbt som året innan eller med 5,5 procent.

De främsta drivkrafterna bakom USA:s expansion har under en följd av år varit maskininvesteringarna samt den privata konsumtionen. Trots

den restriktiva kreditpolitiken blev maskininvesteringarnas ökning i fjol väl så kraftig som året innan eller hela 13 procent. Beslutet i höstas om slopande av det extra skatteavdraget för investeringar medverkar dock sannolikt till att dämpa investeringsviljan avsevärt i år. Det för kreditåstramningar känsliga bostadsbyggandet minskade i fjol med 10 procent och befann sig mot slutet av året i en mycket svår situation. Totalt minskade bygginvesteringarna avsevärt under loppet av 1966.

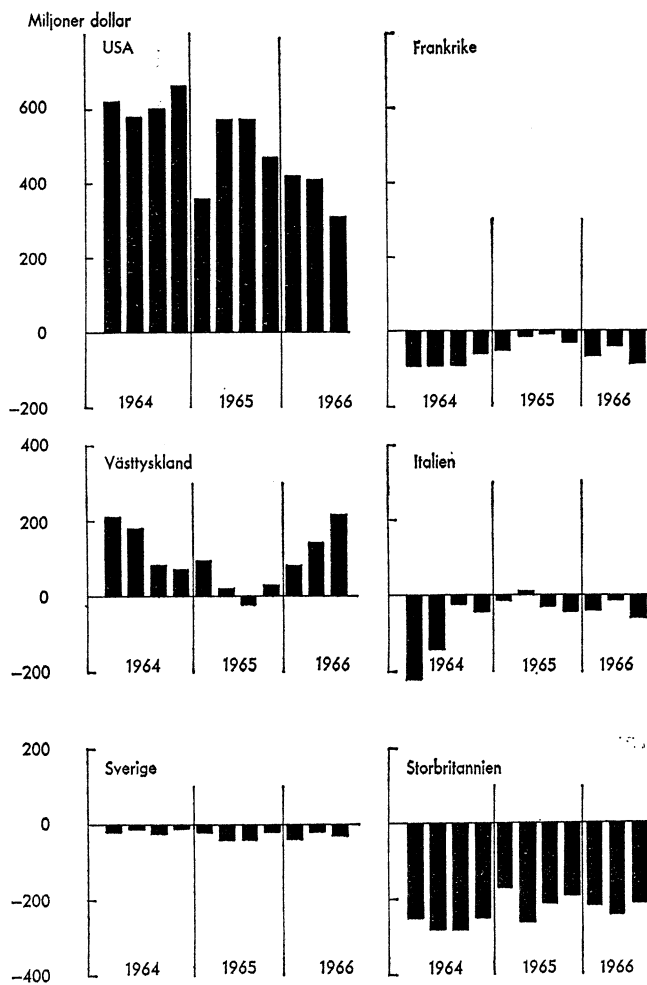
Den privata konsumtionen steg något långsammare 1966 än under 1965, främst beroende på den under hösten dämpade avsättningen för kapitalvaror men den volymmässiga ökningen blev ändå så stor som 5 procent. Därtill kom, att den offentliga sektorns utgifter — på grund av det sociala välfärdsprogrammet samt stigande kostnader för Vietnamkriget — steg med hela 7 procent i volym 1966 mot 2,5 procent ett år tidigare. Det alltmer omfattande engagemanget i Vietnam under 1966 torde ha varit huvudorsak till överhettningen i den amerikanska ekonomin. USA:s försvarskostnader, som sedan 1962 kretsat kring 50 miljarder dollar, steg i fjol till närmare 60 miljarder dollar, en ökning med nära 15 procent.

USA:s import påverkades förra året markant av det inhemska efterfrågetrycket. Hemmaföretagen, speciellt inom kapitalvaruindustrin, fick allt svårare att effektuera inkommande order. Resultatet blev prisstegringar samt starkt förlängda leveranstider, varför efterfrågan i stigande utsträckning riktade sig mot utlandet. Importvolymen beräknas i fjol ha stigit med 17 procent mot drygt 10 procent 1965. Exporten av varor och tjänster steg också betydligt snabbare än 1965, men fjolårets 11-procentiga ökning räckte ej för att hindra bytesbalansen från att försämras för andra året i

**Vietnamkriget —
en av orsakerna
till överhettningen
i USA:s ekonomi
1966**

följd. USA:s åtgärder att dämpa kapitalutflödet synes dock ha fått effekt under fjolåret och betalningsbalansen förbättrades något trots utrikes-handelns försvagning.

Diagram 1 Över- respektive underskott i handelsbalansen för vissa länder kvartalsvis 1964—66

Källa: OECD, Main Economic Indicators.

VÄSTTYSKLAND

Under de senaste två åren har expansionen i Västtyskland successivt avtagit. Nationalprodukten beräknas i fjol ha stigit med endast 2,7 procent mot nära 5 procent 1965 och 6,5 procent 1964. Avmattningen var ytterst ett resultat av tilltagande brist på produktionsresurser, främst arbetskraft. Arbetslösheten sjönk snabbt under 1965 och första hälften av 1966 och var under förra sommaren mindre än 0,5 procent av totala antalet anställda. Detta drev upp lönenivån kraftigt, vilket i sin tur ledde till betydande prisstegringar. Under större delen av fjolåret steg lönerna i en årlig takt av omkring 8 procent och motsvarande ökning för konsumentpriserna var drygt 4 procent. För att hejda löne-pris-spiralen och hålla tillbaka den inhemska efterfrågan skärptes den ekonomiska politiken och kreditmarknaden var under hela fjolåret mycket stram.

**Konjunktur-
avmattning
i Västtyskland**

Mot slutet av fjolåret började stabiliseringspolitikens effekter att göra sig gällande. Efterfrågetrycket avtog markant under hösten, då investeringsverksamheten och efterfrågan på varaktiga konsumtionsvaror visade påtagliga svaghetstecken. Avsättningssvårigheter uppstod inom flera industribranscher och produktionstakten minskades betydligt inom bl a kol- och stålindustrin, byggnadsindustrin och textilindustrin. Under vintern 1966/67 avtog bilförsäljningen så kraftigt, att de ledande bilproducenterna tvingades företa omfattande permitteringar av arbetskraft och nedrevideringar i produktionsplanerna. Totalt steg industriproduktionen 1966 med endast 1,7 procent. Inom kapitalvaruindustrin sjönk produktionen med drygt 1 procent. Den vikande inhemska efterfrågan hade dock en stabiliserande effekt på såväl priser och löner som arbetsmarknad. Gapet mel-

lan antalet lediga platser och antalet arbetslösa minskade snabbt och under hösten råde relativt god balans på arbetsmarknaden. Under vintern har arbetslösheten emellertid fortsatt att stiga och i slutet av januari var den så pass hög som 620 000 registrerade arbetslösa, vilket är nära 3 procent av det totala antalet anställda.

Kreditsvårigheter samt en försvagad vinstutveckling hos företagen ledde i fjol till en klart avtagande investeringsverksamhet. Hårdast drabbades maskininvesteringarna, som under de närmast föregående åren stigit med omkring 10 procent om året. Dessa minskade i fjol avsevärt. Även byggnadsverksamheten utvecklades svagare förra året och investeringarna i byggnader, inkl bostäder, beräknas ha stigit med 3 procent 1965—1966. Totalt minskade bruttoinvesteringarna i fjol med 1,5 procent.

**Investeringarna
minskade
under 1966**

Den matta inhemska efterfrågan i kombination med fortsatt snabbt stigande utländsk efterfrågan på västtyska produkter resulterade under fjolåret i betydande ökning i handelsbalansens överskott. Stora exportökningar till främst Frankrike, Italien och USA medförde att exportvolymen i fjol steg med 10 procent eller ett par procent snabbare än året innan. En betydligt mer markerad förändring inträffade emellertid i importens utveckling. Importvolymens ökning stannade förra året vid endast 3,5 procent mot 15 procent året innan. Det exceptionellt låga överskottet i Västtysklands handelsbalans 1965, 1,2 miljarder D-mark, steg genom utrikeshandelns gynnsamma utveckling i fjol till cirka 8 miljarder D-mark, vilket är det största överskott som noterats under efterkrigstiden. Detta är också främsta orsaken till att Västtysklands guld- och valuta-reserv i fjol steg med över 1 miljard D-mark till närmare 27 miljarder D-mark.

**Kraftigt överskott
i handelsbalansen**

STORBRITANNIEN

De svårbemästrade inflationsproblem som under flera år kännetecknat Storbritanniens ekonomiska utveckling bestod ännu under större delen av 1966. Problemen torde i första hand vara resultat av landets svaga produktivitsutveckling. Även måttliga efterfråge- och produktionsökningar har medfört så stora behov av arbetskraft att arbetsmarknaden blivit överhettad. Detta har i sin tur lett till avsevärda löne- och kostnadshöjningar för engelska företag, vilka därigenom fått svårare att konkurrera med utländska företag på den engelska marknaden och på exportmarknaderna. Detta har haft en mycket negativ effekt på handelsbalansen, vars ständigt stora underskott blivit huvudproblemet för landets ekonomi.

**Svag
produktivitsut-
vecklingen ökar
problemen
i Storbritanniens
ekonomi**

I syfte att förbättra utrikeshandeln och samtidigt dämpa löneökningarna och därav orsakade prishöjningar har den engelska regeringen sedan 1965 sökt dämpa den inhemska efterfrågan genom en allt hårdare ekonomisk politik. Till en början syntes åtgärderna få åsyftad verkan, men under första hälften av 1966 förvärrades situationen åter. Bristen på arbetskraft var då mycket stor, återspeglad i en lägre arbetslöshet än på tio år. Lönerna ökade i en årlig takt av cirka 7 procent och priserna steg ungefär hälften så snabbt. Importöverskottet som minskat avsevärt under 1965 steg åter. Trycket på pundet ökade och en pundkris uppstod under försommaren.

I detta läge genomdrev premiärminister Wilson ett ekonomisk-politiskt program, som var det hårdaste som införts sedan andra världskriget. "Nödbudgeten" innehöll mycket hårda såväl finanspolitiska som penningpolitiska åtgärder; bl a beslutades om en nedfrysning av priser och löner under sex månader, följd av en lika lång period

med sträng återhållsamhet beträffande pris- och löneökningar. Resultatet av krisprogrammet har hittills blivit på både gott och ont. Under hösten uteblev pris- och löneökningarna, punktkrisen hävdades och även effekten på utrikeshandeln blev den åsyftade. Importöverskotten krympte hastigt och i november noterades t o m ett exportöverskott. Förbättringarna nåddes dock till priset av en allvarligare konjunkturedgång än vad många från början förutsett. Efter sommaren avtog den inhemska efterfrågan kraftigt. Att den privata konsumtionens ökning 1966 stannade vid 1,5 procent berodde på de direkta minskningar i konsumtionen som uppstod under andra halvåret. Orderingången till industrin sjönk exceptionellt snabbt; speciellt gällde detta inom kapitalvaruindustrin. Bilindustrin råkade in i en kris och svårigheterna fortplantade sig till stora delar av verkstadsindustrin. Permitteringar och produktionsinskränkningar fick tillgripas i betydande omfattning. Arbetslösheten, som under sommaren låg kring 1 procent, steg fram till årsskiftet till drygt 2,5 procent eller 600 000 registrerade arbetslösa.

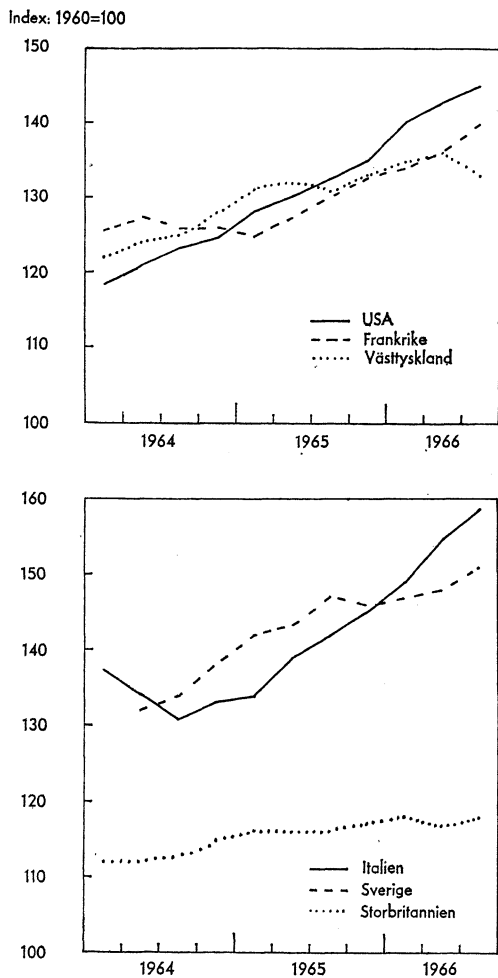
Även investeringsverksamheten minskade. Byggnadsinvesteringarnas fortsatta nedgång låg i linje med regeringens önskemål. Det höga ränteläget och den restriktiva kreditgivningen avsåg att dämpa byggnadsverksamheten, medan regeringen — dock utan framgång — sökte stimulera industrins investeringsvilja. Industrins investeringar minskade kraftigt under andra halvåret i fjol och nedgången väntas fortsätta i år. Totalt minskade de fasta bruttoinvesteringarna i fjol med en halv procent.

Efterfrågeminskningar uppstod sålunda under andra halvåret inom de flesta sektorer av Storbritanniens ekonomi. De enda expansiva krafter-

na var exportefterfrågan och den offentliga konsumtionen. Nationalprodukten beräknas under andra hälften av 1966 ha minskat någon procent, varför ökningen under hela året kom att stanna kring 1 procent.

Englands BNP minskade andra halvåret 1966

Diagram 2 Industriproduktionen i vissa länder kvartalsvis 1964—66

Källa: OECD, Main Economic Indicators.

FRANKRIKE

Konjunktur- uppsving i Frankrike 1966

Frankrike tillhör de få västliga industriländer, vars expansion förstärktes under 1966. Under senare delen av 1965 stimulerades den tidigare svaga konjunkturen av starkt stigande export och konsumtion. Byggnadsverksamheten, som under ett par års tid varit mycket livlig, försvagades dock och maskininvesteringarna stagnerade. Under loppet av 1966 inträdde emellertid en vändning så till vida att exportens och konsumtionens ökning avtog något, medan industrins investeringsbenägenhet åter började stiga. Totalt beräknas de fasta bruttoinvesteringarna i fjol ha stigit med 6 procent, dvs något snabbare än under 1965. Trots att den offentliga byggnadsverksamheten, speciellt bostadsbyggandet, hölls tillbaka ytterligare i fjol, steg investeringarna i byggnader med 6 procent eller nästan lika snabbt som maskininvesteringarna.

Konjunkturuppsvinget i Frankrike medförde i fjol stora ökningar i industriproduktionen, som året innan stigit obetydligt. Speciellt kraftiga återhämtningar inträdde i produktionen av bilar och textilvaror. Textilproduktionen steg sålunda med 10—15 procent och produktionen av bilar med inte mindre än 25 procent. Frankrike ligger nu med sin produktion av drygt 2 miljoner bilar på fjärde plats bland världens bilproducenter efter USA, Västtyskland och Japan. Totalt steg industriproduktionen i fjol med omkring 7 procent.

Trots produktionsökningarna var arbetsmarknaden lätt även under 1966. Arbetslösheten var to m högre än under 1965. Då ingen nämnvärd löneglidning uppstod kom lönenivån att stiga relativt långsamt. Även prisstegringarna var efter franska mått moderata; konsumentpriserna steg under fjolåret med 2,5—3 procent.

Den stigande inhemska efterfrågan i Frankrike i kombination med konjunkturdämpningarna i bl a Västtyskland, Storbritannien och USA ledde i föl till en allt ogynnsammare utveckling av Frankrikes handelsbalans. Exporten, som under första halvåret stigit i en årlig takt av cirka 13 procent, steg under andra halvåret endast omkring en tredjedel så snabbt. Samtidigt tilltog importökningen som redan från början av året var betydande. Införselvärdet steg i föl med 15 procent mot knappt 3 procent 1965. Handelsbalansens underskott steg sålunda från 1,4 miljarder franc 1965 till 4,8 miljarder franc 1966. Då Frankrike normalt har ett stort överskott i tjänstenettot visade bytesbalansen även i föl ett överskott, om än avsevärt reducerat.

**Stark fransk
importökning
1966**

DE NORDISKA GRANNLÄNDERNA

Produktionstillväxten i våra nordiska grannländer var genomgående lägre 1966 än året innan. Norge uppvisade den gynnsammaste ekonomiska utvecklingen. Danmarks och Finlands expansion däremot hämmades avsevärt av den stabiliseringspolitik som framtvingats av underskotten i utlandsbetalningarna.

**Avtagande
produktionstillväx
i Norden**

I Norge fortsatte högkonjunkturen under 1966. Den tilltagande bristen på produktionsresurser, främst arbetskraft, dämpade visserligen produktionstillväxten något jämfört med 1965, men nationalproduktens ökning blev ändå så stor som 5 procent. Drivkrafterna bakom expansionen var även under 1966 i första hand exporten och investeringarna. Industrins investeringsvolym steg i föl med 10—15 procent. Totalvolymen av de fasta bruttoinvesteringarna steg 1966 med cirka 5 procent trots en tillfällig dämpning i fartygsinvesteringarna. I stället ökade bostadsbyggandet betydligt kraftigare än under 1965.

Den privata konsumtionen steg förra året med närmare 5 procent, en nästan dubbelt så stor ökning som året innan. Den kraftiga ökningen av den offentliga konsumtionen under 1965 dämpades dock avsevärt, främst på grund av minskade utgifter för militära ändamål. Ökningen 1966 inskränkte sig till 3 à 4 procent.

Fjolårets stora efterfrågeökningar i Norge skapade ett visst övertryck i ekonomin. De skärpningar i den ekonomiska politiken som därför företogs synes ha varit tillräckliga för att hindra allvarligare balansrubbnings under 1966. Tilltagande importöverskott mot slutet av fjolåret tyder dock på att ytterligare ekonomisk-politiska åtgärningar snart blir nödvändiga för att dämpa den inhemska efterfrågeexpansionen.

Trots att bristen på arbetskraft var mycket stor, steg lönerna i Norge inte snabbare under förra året än under 1965. Även prisutvecklingen var lugn fram till sommaren, då livsmedelspriserna steg kraftigt till följd av en uppgörelse angående jordbrukarnas inkomster. Därigenom kom konsumentprisernas ökning att uppgå till 3,2 procent under fjolåret.

Utrikeshandelns resultat blev i fjol sämre än statsmakterna i Norge väntat. Det tilltagande underskottet i handelsbalansen mot slutet av året berodde inte bara på tilltagande importökningar utan också på att exporten steg långsammare än tidigare under året. Helårsvärdet av exporten översteg 1965 års värde med närmare 10 procent, men motsvarande importökning blev ännu snabbare (12 procent). Handelsbalansens underskott steg därigenom från 3,8 till nära 4,5 miljarder nkr. Detta stora underskott täcktes till stor del av den "osynliga" exporten, främst sjöfartens fraktintäkter, men även bytesbalansen visade ett besvärande stort underskott i fjol, drygt 1 miljard

nkr mot beräknade 0,5 miljarder nkr i den norska nationalbudgeten.

Kraftiga pris- och löneökningar samt tilltagande underskott i handelsbalansen tvingade under 1965 den *danska* regeringen till avsevärda skärpningar i den ekonomiska politiken. Som en följd av stabiliseringspolitiken lättade efterfrågetrycket i landet något och även produktionstillväxten avtog. Nationalprodukten steg i fjol med omkring 3 procent mot 4,5 procent 1965. Nedgången gjorde sig främst gällande på investeringssidan. Industriinvesteringarna synes under 1966 ha stagnerat eller t o m minskat något. Konsumtionen steg i fjol visserligen något långsammare än året innan, men efterfrågeökningen var ändå större än vad som anses önskvärt för en stabil utveckling av Danmarks ekonomi. Den offentliga sektorns utgifter för konsumtion och investeringar fortsatte i fjol att stiga i ungefär samma takt som året innan eller med cirka 5 procent i volym och den privata konsumtionen ökade med ungefär 3 procent mot 4 procent under 1965.

Stabiliseringspolitikens effekter på priser, löner och utrikeshandel synes ha varit rätt begränsade. Arbetsmarknaden lättade något i fjol, men bristen på arbetskraft var ändå betydande och lönerna steg ungefär lika snabbt som tidigare. Industriarbetarlönerna steg sålunda under fjolåret med nära 11 procent. Även prisstegringarna fortsatte i snabb takt under 1966, men uppgången dämpades något under senare delen av året. Konsumentpriserna steg under perioden oktober 1965—oktober 1966 med drygt 6 procent.

Det minskade efterfrågetrycket under första halvåret ledde under denna tid till klara förbättringar i Danmarks utrikeshandel. Importökningen dämpades markant under första halvåret, medan exporten steg i oförminskad takt. Situatio-

**Industri-
arbetarlönerna
i Danmark
steg med
11 procent 1966**

nen försämrades emellertid åter under andra halvåret, då exportökningen avtog, samtidigt som importen började öka snabbare igen. Förhoppningarna om ett reducerat underskott i handelsbalansen sveks sålunda och underskottet blev i fjol t o m större än 1965 eller omkring 4 miljarder dkr.

I *Finland* inträdde under 1966 en klar konjunkturavmattning. Nationalprodukten steg med endast omkring 2,5 procent mot cirka 5,5 procent 1965. Industriproduktionens ökning avtog successivt under året och speciellt svag var utvecklingen inom kapitalvaruindustrin. Konjunkturdämpningen hade sin rot i tilltagande problem med betalningsbalansen. Möjligheterna att minska underskotten i bytesbalansen genom att ta upp nya lån från utlandet reducerades kraftigt under 1965 och 1966. För att lösa utrikeshandelsproblemen och hejda valutareservens snabba minskning tvingades den finska regeringen i fjol att söka dämpa den inhemska efterfrågan. Detta skedde företrädesvis genom en mycket restriktiv kreditpolitik, vilken ledde till att den redan tidigare ansträngda kreditmarknaden stramades åt ytterligare. Den åsyftade efterfrågedämpningen kom också till stånd, men den drabbade i viss mån "fel" efterfrågekomponenter. Konsumtionen fortsatte sålunda att stiga relativt snabbt även i fjol, medan investeringsverksamheten försvagades kraftigt. Den totala investeringsvolymen, som 1965 steg med närmare 10 procent, minskade i fjol med cirka 1 procent. De privata investeringarna steg volymmässigt med endast 2 procent 1966 mot närmare 8 procent året innan.

Det är den svaga utvecklingen av industrins investeringsverksamhet som kan bli besvärande för Finlands ekonomi, då stimulansen till fortsatt ekonomisk tillväxt måste komma från denna sektor. Produktionskapaciteten var nämligen redan

**Valutakris
i Finland fram-
tvingade efter-
frågedämpande
åtgärder**

i fjol högt utnyttjad och tillgången på arbetskraft var begränsad. Arbetslösheten var under senare delen av 1966 åter nere i omkring 1 procent. Lönennivån steg dock inte i fjol snabbare än året innan. Industrierbetarlönernas ökning var omkring 7 procent. Däremot tilltog prisstegringarna: konsumentpriserna var 1966 genomsnittligt nära 3,9 procent högre än året innan.

Resultatet av Finlands utrikeshandel blev i fjol betydligt sämre än väntat. Trots den inhemska efterfrågedämpningen lyckades man inte minska handelsbalansens underskott. Importvärdet steg visserligen med endast 5 procent eller hälften så snabbt som under 1965, men även exportens ökningstakt halverades och exportuppgången stannade vid 5,5 procent. Detta innebar ett importöverskott på drygt 100 miljoner mark. Handelsbalansens underskott blev sålunda to m något större än året innan. Detta medförde att valutareserven i fjol liksom under 1965 minskade kraftigt. Den totala valutareserven, som vid slutet av 1964 uppgick till närmare 1 miljard mark har på två år minskat till endast omkring 300 miljoner mark. För att undvika en akut valutakris i Finland erfordras uppenbarligen ytterligare åtstramningar i den ekonomiska politiken. Av det nya finska budgetförslaget att döma kommer också budgetpolitiken att skärpas väsentligt under nästa budgetår.

Ingen förbättring
i utrikeshandeln

Den internationella konjunkturen 1967

De i februari tillgängliga bedömningarna av de västliga industriländernas konjunkturutveckling under 1967 tyder på att den ekonomiska tillväxten kommer att avta ytterligare i USA och förmod-

ligen också i Västeuropa. Mot slutet av fjolåret framträdde vissa dämpande inslag i det internationella konjunkturbilden, varför de prognoser som presenterades i den preliminära nationalbudgeten — och som framgår av tabell 1 — för Västtysklands, Frankrikes, Italiens och möjligen också USA:s utveckling under 1967 kan visa sig vara för optimistiska.

Långsammare
expansion
i USA 1967

I USA råder delade meningar om konjunkturutvecklingen i år, men enligt samstämmiga prognoser kommer expansionstakten att bli lägre än i fjol. I de olika prognoserna varierar bedömningarna om nationalproduktens ökning vanligen mellan 3 och 4 procent. Konjunkturen i USA torde i första hand påverkas av utvecklingen i Ostasien. I händelse av ett slut på Vietnamkriget kan USA i år komma i ett läge med överkapacitet och relativt långsam produktionstillväxt. Under förutsättning att inga större förändringar inträffar i Vietnam förutses av administrationen en 4-procentig produktionsökning i USA, vilken anses kunna åstadkommas utan ytterligare balansrubbningsåtgärder i ekonomin. Den fortsatta strama ekonomiska politik som deklarerats för 1967 väntas få till följd att investeringsverksamheten i år blir betydligt lugnare än tidigare under 1960-talet. Den privata konsumtionen väntas även i år öka kraftigt. Den beräknade uppgången om 4 procent är dock mindre än under de senaste åren.

Den mindre livliga aktivitet som väntas i USA torde komma att dämpa importökningen avsevärt i år. Införselvärdet som i fjol steg med cirka 20 procent beräknas i år stiga med endast 10 procent. Även exportökningen kommer sannolikt att avta i år; uppgången beräknas till omkring 10 procent. Handelsbalansens stora överskott skulle därmed förbli i stort sett oförändrat i år. Det minskade

Tabell 1 Försörjningsbalansens poster i olika länder och länderområden 1965—1967

Procentuella volymförändringar från närmast föregående år. Siffrorna för 1965 och 1966 avser utfall (preliminära), för 1967 prognoser.

	Bruttonatio- nalprodukt	Import ¹	Export ¹	Privat konsumtion	Offentlig konsumtion	Fasta brutto- investeringar
Förenta staterna						
1965	5,9	10,7	2,5	6,0	2,5	8,3
1966	5,5	17,0	11,0	5,0	7,0	5,5
1967	4,0	9,5	7,5	4,0	5,5	1,5
Västtyskland						
1965	4,9	14,9	7,2	6,1	6,6	6,5
1966	3,5	3,5	10,0	3,5	2,0	2,5
1967	3,5	6,0	9,5	3,0	3,0	2,0
Nederländerna						
1965	5,4	6,5	9,0	8,0	1,5	4,8
1966	5,0	9,0	8,5	4,5	2,5	7,0
1967	4,0	4,5	10,0	3,5	1,0	0
Frankrike						
1965	3,4	3,5	11,0	3,2	2,1	5,3
1966	4,5	10,5	8,0	4,0	3,0	6,0
1967	5,0	9,5	7,5	5,0	4,0	6,5
Italien						
1965	3,3	0,4	19,6	2,1	3,7	-8,2
1966	5,0	14,5	12,0	5,0	4,5	3,5
1967	5,5	16,0	9,5	5,5	6,0	11,0
EEC						
1965	4,1	8,2	10,6	4,4	4,2	3,5
1966	4,5	8,0	9,5	4,0	3,0	4,0
1967	4,5	8,5	9,0	4,0	4,0	4,5
Storbritannien						
1965	2,2	0,8	4,0	1,5	3,8	3,7
1966	1,0	3,5	3,0	1,5	4,0	-0,5
1967	0	1,5	5,0	-0,5	3,0	-2,5
Norge						
1965	5,9	9,5	7,5	2,6	10,7	6,6
1966	5,0	5,5	9,0	4,5	3,5	5,0
1967	5,0	11,5	9,0	4,0	6,0	10,0
Västeuropa						
1965	3,7	6,4	9,0	3,5	4,1	3,7
1966	3,5	6,5	8,0	3,5	3,0	3,0
1967	3,5	7,5	8,0	3,0	3,5	3,5

¹ Varor och tjänster.

Källa: Preliminär nationalbudget 1967.

efterfrågetrycket i USA kommer sannolikt att i år medföra långsammare exportökningar för flera västeuropeiska länder.

**Mera enhetlig
västeuropeisk
konjunkturbild**

Expansionen i Västeuropa som helhet kan i år antas fortsätta i något lägre takt än i fjol. En sammanlagd produktionstillväxt om knappt 3 procent förefaller sannolik. Konjunkturbilden synes i år bli mer enhetlig än under 1966 såtillvida att även Frankrikes och Italiens expansion väntas avta något. Exporten, som varit den främsta drivkraften till dessa länders konjunkturuppsving, torde i år stiga betydligt långsammare än under 1966.

I Västtyskland har konjunkturavmattningen på sistone blivit mer utbredd än man väntade i höstas. Den ekonomiska tillväxten blev i fjol så låg som 2,7 procent och det är osäkert om produktionsökningen blir snabbare i år, om inte den ekonomiska politiken lättas. Det tidigare mycket strama kreditläget torde i år drabba investeringsverksamheten hårdare än i fjol. Enligt en investeringsenkät kring årsskiftet kommer industrins investeringar att minska med 12 procent. Bygginvesteringarna väntas minska ännu mycket kraftigare. Stigande arbetslöshet och avtagande löneökningar torde innebära att den privata konsumtionen kommer att öka relativt långsamt.

**Lättare
penningpolitik i
Västtyskland 1967**

En mindre stram penningpolitik skulle naturligtvis innebära att situationen förbättras, men det är osäkert i hur hög grad regeringen vågar lätta på penningpolitiken, då man fruktar att inflationsproblemen i så fall åter skall bli akuta. Under den senaste tiden har dock riksbanken sänkt diskontot i två omgångar, vilket tyder på att en viss uppmjukning av penningpolitiken är på väg.

Den ekonomiska utvecklingen i Storbritannien väntas i år inte undergå några större förändringar jämfört med andra halvåret i fjol. De drastiska

ekonomisk-politiska åtstrammingsåtgärder som i somras genomfördes i syfte att förbättra betalningsbalansen och rädda pundet undan devalvering torde medföra en nära nog total stagnation under 1967. Det mest negativa inslaget i ekonomin är investeringsverksamhetens svaga utveckling. Industrins investeringar beräknas minska med åtminstone 10 procent och byggnadsverksamheten väntas stagnera och trots en väntad kraftig stegring av de offentliga investeringarna, kommer de totala bruttoinvesteringarna sannolikt att minska med ett par, tre procent i år. Den svaga inhemska efterfrågan torde innebära vissa minskningar även av industriproduktionen.

**Stagnation
i Storbritannien
1967**

De ihärdiga försöken från regeringens sida att dämpa den privata konsumtionens ökning torde i år ge resultat. Lönestoppet och fortsatt stigande arbetslöshet innebär att de disponibla inkomsterna förmodligen kommer att minska något i år och den privata konsumtionen väntas därför stagnera.

De positiva verkningarna av krisprogrammet är prisstabilitet och förbättringar i utrikeshandeln. Importen beräknas i år knappt öka alls, medan exporten förutses stiga med omkring 4 procent. Om dessa — enligt många optimistiska — förväntningar infrias, blir resultatet ett ganska obetydligt underskott i handelsbalansen och ett avsevärt överskott i bytesbalansen i år. Enligt en officiell prognos kommer betalningsbalansen i år att visa ett positivt saldo med 200 miljoner pund mot ett lika stort negativt saldo i fjol.

Produktionstillväxten i Norge, Danmark och Finland torde i år knappast bli starkare än under 1966. Danmarks och Finlands ekonomier kan sålunda antas expandera relativt långsamt, 2,5—3 procent även i år, medan Norges tillväxt beräknas till nära 5 procent. Den allmänna konjunktur-

**Oförändrad
expansionstakt
i Norden**

dämpning som inträtt i västvärlden kan innebära att resultatet av utrikeshandeln i de nordiska länderna inte utvecklas lika gynnsamt som tidigare antagits. Den efterfrågedämpande ekonomiska politiken i Danmark och Finland torde i så fall få bibehållas och även i Norge kan man vänta att produktionstillväxten hämmas något av ekonomisk-politiska åtstramningar i år.

Det ekonomiska läget i Sverige 1966

Det kraftiga efterfrågetryck som rådde i Sverige under 1965 dämpades markant i fjol. Den inhemska efterfrågetillväxten beräknas under 1966 ha stannat vid 2,3 procent och även exportefterfrågan försvagades. Nationalprodukten steg i fjol med endast 2,8 procent mot 3,7 procent under 1965 och närmare 7 procent 1964. Trots den minskade aktiviteten fortsatte prisstegringarna i snabb takt även under 1966. I fråga om utrikeshandeln kunde dock vissa förbättringar noteras. Då importen steg mycket långsamt i fjol, reducerades handelsbalansens underskott från drygt 2 miljarder kronor under 1965 till cirka 1,6 miljarder kronor under 1966. Underskottet är dock fortfarande av sådan omfattning, att utrikeshandelns utveckling kvarstår som ett stort problem i Sveriges ekonomi.

**Högkonjunkturen
bröts i Sverige
1966**

INDUSTRIPRODUKTIONEN

Industriproduktionens ökning har under de senaste åren successivt avtagit. Totalt beräknas industriproduktionen 1966 ha ökat i volym med 4 procent mot 6 procent 1965. Produktionsminskningar noterades i textil-, massa- och gruvindustrierna, medan produktionen av verkstadsprodukter steg relativt kraftigt liksom livsmedelsproduktionen.

Den svaga stålkonjunkturen i Västeuropa medförde att den svenska exporten av *järnmalm* i fjol gick ned med cirka 8 procent. Järnmalmsbrytningen minskade dock med endast 1 procent, varför stora öknningar i järnmalmslagren uppstod under året.

**Starkt försämrade
priser på
järnmalm**

Järn- och stålverkens produktion steg i fjol med 4 procent eller endast hälften så snabbt som under 1965. Orsaken till dämpningen var den svaga efterfrågan från hemmamarknaden. Exporten av järn och stål steg däremot med hela 10 procent i volym. Överkapaciteten i de västeuropeiska stålverken medförde emellertid lägre priser på stålprodukter.

**Gynnsamt
för verkstäderna**

Verkstadsindustrin (exkl varv) uppvisade även under 1966 en gynnsam produktionsutveckling, trots att hemmamarknadens efterfrågan på konsumtionskapitalvaror var mycket dämpad. Exportefterfrågan var god och utförseln av verkstadsprodukter steg med inte mindre än 15 procent. Särskilt starkt steg exporten av bilar. Produktionen inom verkstadsindustrin beräknas under 1966 ha stigit med 6 procent, dvs obetydligt långsammare än året innan.

Orderingången till *varven* minskade avsevärt under fjolåret och orderstockarna var 1966 mellan 10 och 15 procent lägre än under 1965. Produktionen vid varven synes ha stigit med drygt 5 procent i fjol, men lönsamheten var mycket svag.

Produktionen av *sågade och hyplade trävaror* minskade förra året. Såväl den inhemska som den utländska efterfrågan utvecklades svagt. Exporten låg 60 tusen standards lägre än 1965. Även den övriga träindustrins produktion gick tillbaka, vilket huvudsakligen berodde på nedgången i bostadsbyggandet.

Avsättningsmöjligheterna på *massamarknaden* förbättrades betydligt under fjolåret, men prisutvecklingen förblev svag. Exporten av massa steg med nära 10 procent efter minskningar under 1965. En orsak till fjolårets stora exportökning var att den väntade utbudsökningen från Nordamerika nästan helt uteblev. Produktionen av massa minskade dock i Sverige med 4 procent

**Massalagren
minskade**

under 1966. Därigenom möjliggjordes avsevärda minskningar i lagren av massa som under 1965 stigit till en onormalt hög nivå.

Produktionsökningen av *papper och papp* mattades avsevärt under 1966 beroende på den dämpade efterfrågan från hemmamarknaden. Ökningen inskränkte sig till 2 procent mot en genomsnittlig uppgång med 8 procent per år under 1960-talets första hälft.

De många nedläggningarna av företag inom *textil- och beklädnadsindustrin* belyser dess svåra situation i konkurrensen med importen från låglöneländer. Produktionen inom textil- och beklädnadsindustrin beräknas i fjol ha minskat med 4 procent. Skoindustrins produktionsminskning var närmare 20 procent. På textilsidan noterades dock vissa förbättringar under hösten.

Svårt för beklädnadsindustrin

Under första hälften av 1960-talet har den *kemisk-tekniska* industrin expanderat kraftigt och produktionen fortsatte att stiga i snabb takt även under 1966. Det är främst uppsvinget inom den petrokemiska industrin som bidragit till de stora produktionsökningarna.

UTRIKESHANDELN

Den matta efterfrågan i Sverige under 1966 ledde till en omsvängning i utvecklingen av vår utrikeshandel. Importens ökning dämpades kraftigt samtidigt som värdet av exporten steg nästan lika mycket som under 1965. Handelsbalansens stora underskott kom därigenom att minska under fjolåret. Sveriges totala exportvolym steg i fjol med cirka 6,5 procent mot 4,8 procent 1965. Då prisutvecklingen under förra året var betydligt mindre gynnsam än under 1965 blev den värdemässiga ökningen under 1966 något mindre än året innan. Exportvärdet steg sålunda med 7,6 procent. Fjol-

Minskat underskott i utrikeshandeln 1966

**Kraftiga
ökningar
i verkstädernas
export**

Årets exportutveckling framstår dock i betydligt ljusare dager om man bortser från den starkt fluktuerande fartygsexporten. Som framgår av tabell 2 — där exportökningen fö underskattats med cirka 1 procent — är exportökningen främst ett resultat av de markanta förbättringar som inträtt i utförseln av verkstadsprodukter, massa och papper. Exporten av järn och stål fortsatte att stiga snabbt i följ, men prisutvecklingen var svag inom denna bransch liksom inom massaindustrin. Den gynnsamma utvecklingen av verkstädernas export får ses mot bakgrund av hemmamarknadens avtagande efterfrågan på varaktiga konsumtionsvaror, inte minst bilar. Minskningen i utförseln av trävaror torde sammanhånga med den genomgående dämpade utvecklingen av byggnadsverksamheten i Västeuropa. Nedgången i järnmalmsexporten förklaras av det tryckta konjunkturlåge som de västeuropeiska stålverken har att brottas med.

Sveriges import steg i följ betydligt långsammare än under de närmast föregående åren. Ökningen 1966 inskränkte sig till 2 procent i volym och 4,5 procent i värde mot 12 resp 14 procent under 1965. Kraftiga minskningar noterades i införseln av transportmedel och textilvaror. Bilimporten gick i följ ned med hela 25 procent och införseln av textilråvaror sjönk med inemot 10 procent.

Underskottet i handelsbalansen, som 1965 uppgick till 2,1 miljarder kronor, reducerades i följ till knappt 1,6 miljarder kronor. Bytesbalansens underskott minskade inte lika mycket, bl a beroende på ett tilltagande underskott i det sk turistnettot. Bytesbalansens underskott uppgick 1966 till närmare 1,2 miljarder kronor. Trots förbättringen i utrikeshandeln, som tillkom på grund av den osedvanligt låga inhemska efterfrågan, återstår som synes mycket innan Sverige åter når

Tabell 2 Exportutvecklingen för olika varugrupper 1965—1967

	Exportvärde, miljoner kronor			Procentuella förändringar från föregående år			Pris
	1965	1966	1967	1965	1966	1967	
					Volym		
Trävaror	1 526	1 435	1 370	— 3,0	— 5,0	— 0,5	9,7
Massa	2 237	2 345	2 450	— 4,5	9,5	5,5	2,7
Papper	1 941	2 065	2 225	— 0,5	4,5	5,5	1,7
Malm	1 269	1 180	925	1,3	— 6,0	—13,0	0,2
Metaller	2 095	2 365	2 350	9,6	9,5	3,0	5,3
därav:							
Järn och stål	1 665	1 795	1 910	7,6	8,5	7,0	2,2
Verkstadsprodukter, exkl fartyg	6 328	7 415	8 285	4,9	14,0	9,0	2,6 ¹
Livsmedel	708	705	590	11,5	— 0,5	—16,5	2,6
Övriga varor	2 957	3 345	3 880	8,9	10,5	13,0	2,9
Totala exporten, exkl fartyg	19 061	20 855	22 075	3,3	8,0	5,5	3,5
Fartyg	1 480	1 020	1 205	27,2	—29,0	18,5	— 1,7
Totalt	20 541	21 875	23 280	4,8	5,5	6,0	3,1
							1,0
							0

¹ Prisförändringen för verkstadsprodukter kan endast till mindre del hänföras till rena prisökningar. Huvuddelen utgörs av statistisk missvisning genom kvalitetsförskjutningar.

Anm. 1965 års exportvärden enligt den definitiva statistiken. Samtliga uppgifter för 1966 och 1967 avser prognoser. Värdeuppgifterna är avrundade till närmaste 5- resp 10-tal miljoner och de procentuella förändringarna till närmaste hela resp halva tal.

Källa: Preliminär nationalbudget 1967.

balans i utrikeshandeln. Icke desto mindre steg valutareserven i fjol med cirka 350 miljoner kronor och är nu uppe i närmare 6 miljarder kronor. Av detta framgår att betydande kortfristiga skulder till utlandet måste förekomma eller att systematiska fel i utrikeshandelsstatistiken föreligger. I detta sammanhang kan nämnas att den sk restposten under de senaste åren växt kraftigt och i fjol uppgick till cirka 1,2 miljarder kronor.

ARBETSKRAFTSTILLGÅNGEN OCH INVESTERINGSUTVECKLINGEN

**Minskat
efterfrågetryck på
arbetsmarknaden**

Arbetsmarknaden lättade avsevärt under 1966. Den avtagande produktionsökningen medförde lägre sysselsättning än under 1965 inom praktiskt taget alla industrigrenar. Det totala antalet lediga platser i landet, som steg till en mycket hög nivå i mitten av 1965, har sedan dess successivt sjunkit och var mot slutet av förra året nere i samma låga nivå som 1962. Den minskande efterfrågan på arbetskraft ledde till en viss ökning av arbetslösheten i fjol, men bortsett från lokala större ökningar, främst inom industrier i södra och mellersta Sverige, var arbetslösheten fortfarande relativt låg. Genomsnittligt under året stannade arbetslösheten vid 1,25 procent.

Den strama kreditpolitiken utgjorde i fjol en hämsko för investeringsverksamheten, som blev avsevärt mattare än under de närmast föregående åren. De totala bruttoinvesteringarna (inkl underhåll) steg i fjol med 3,5 procent, men om handelsflottans starkt fluktuerande investeringar exkluderas, stannar uppgången vid 2 procent. Motsvarande ökning för 1964 och 1965 var drygt 5 procent.

Industrins investeringar steg under 1966 betydligt långsammare än vad som planerats i bör-

jan av året. Uppgången inskränkte sig till 5,5 procent i volym. Den faktiska utvecklingen av industrins byggnadsinvesteringar motsvarade i stort sett förväntningarna och ökningen blev här drygt 11 procent, men maskininvesteringarna steg inte alls i den takt som tidigare förutsetts.

De statliga investeringarna steg i fjol något snabbare än året innan, främst beroende på tilltagande utgiftsökningar för militära investeringar. Totalt blev ökningen i statens investeringar ändå inte större än 3 procent. Den kommunala investeringsverksamheten hölls i fjol tillbaka främst genom en begränsning av tillståndsgivningen för igångsättning av byggnadsföretag. Kommunernas investeringar (inkl bostäder) steg därför inte mer än 2,5 procent i fjol, att jämföra med drygt 10-procentiga ökning under 1964 och 1965.

Regeringen strävade även i fjol att hålla tillbaka bostadsbyggandet till förmån för bl a industrins investeringsbehov. Investeringarna i bostäder har sedan toppnivån i mitten av 1965 minskat avsevärt och utgifterna (inkl underhåll) var under 1966 i fasta priser 2,5 procent lägre än året innan. Det totala antalet påbörjade lägenheter beräknas i fjol ha uppgått till 93 400, vilket var ungefär lika många som påbörjades under 1965.

Industrins maskininvesteringar steg med 3 procent 1966

Bostadsbyggandet sjönk 1966

PRIS- OCH LÖNEUTVECKLINGEN

Trots den lugna efterfrågeutvecklingen under fjolåret fortsatte konsumentpriserna att stiga snabbt. Konsumentprisindex steg mellan december 1965 och december 1966 med omkring 4,5 procent. Den genomsnittliga konsumentprisnivån var i fjol hela 6,3 procent högre än året innan. De starkaste ökningarna skedde på tjänstesidan och inom gruppen alkohol och tobak samt bränsle och

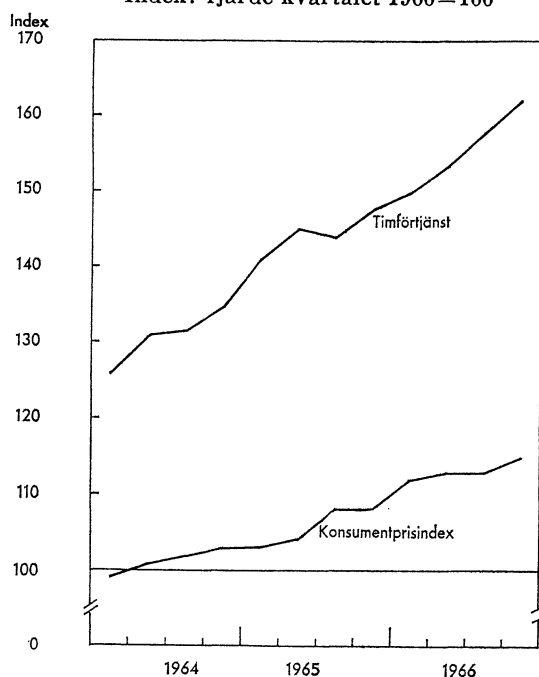
Oförändrat hög inflationstakt 1966

drivmedel. En del av prisstegringen inom de båda sistnämnda grupperna orsakades av ökad indirekt beskattning. Om effekten av den indirekta beskattningen frånräknas under både 1965 och 1966, blir resultatet att konsumentprisernas ökning i fjol blev betydligt större än året innan. Partipriserna steg dock långsammare i fjol än under 1965. Ökningen mellan genomsnittet för de båda åren blev knappt 3 procent mot ungefär 4,5 procent mellan 1964 och 1965.

Lönernas snabba ökning fortsatte även under 1966. Den totala lönesumman för hela landet steg med 10,5 procent, varav de avtalsmässiga löne-

Diagram 3 **Genomsnittlig timförtjänst för industriarbetare och konsumentprisindex kvartalsvis 1964—66**

Index: fjärde kvartalet 1960=100

Källa: Statistiska centralbyrån, Industriell månadsstatistik.

ökningarna svarade för cirka 7,5 procent och löne-
glidningen för omkring 2,5 procent. Den genom-
snittliga timförtjänsten för industriarbetare över-
steg 1965 års nivå med drygt 7,5 procent. Indu-
striföretagens kostnader för arbetare beräknas
ha stigit något snabbare eller 9 procent, främst
beroende på att ATP-avgiften höjdes under fjol-
året.

DEN EKONOMISKA POLITIKEN

Regeringens sedan 1965 allt stramare ekonomiska
politik i syfte att dämpa det inhemska efterfråge-
trycket och minska de stora underskotten i han-
delsbalansen fick en viss effekt under 1966. Det
höga ränteläget och höjningar i den indirekta be-
skattningen ledde i fjol till avsevärda dämpningar
såväl i konsumtionen som i investeringsverksam-
heten. Den privata konsumtionens ökning stanna-
de i fjol vid 2,5 procent mot 4 procent 1965. Den
mycket restriktiva tillståndsgivningen för igång-
sättning av byggnadsföretag verkade starkt häm-
mande på bostadsbyggandet och handelns investe-
ringar i byggnader. Mot slutet av fjolåret lättade
kreditmarknaden åter något, vilket kom främst
bostadsbyggandet till godo.

De förbättringar i handelsbalansen som åstad-
koms i fjol var inte tillräckliga för att motivera
någon större lättnad i den ekonomiska politiken.
För att hålla tillbaka konsumtionen och samtidigt
gynna investeringsverksamheten har ytterligare
finanspolitiska åtstramningar föreslagits i år
samtidigt som man kan skönja tecken på en något
mindre stram kreditpolitik. Diskontot sänktes ny-
ligen i två etapper från 6 till nuvarande 5 procent
och industrin har fått ökade möjligheter att ta
upp obligationslån.

**Lättare
kreditpolitik 1967**

Konjunkturutvecklingen i Sverige 1967

Den konjunkturdämpning som kännetecknade det gångna året i Sverige kommer enligt prognoserna i den preliminära nationalbudgeten att bestå även under den första delen av innevarande år. Under andra hälften av 1967 förutses en tilltagande expansion, stimulerad främst av ökat bostadsbyggande samt en något snabbare tillväxt i den privata konsumtionen. Industriproduktionen, som steg med 4 procent i fjol, beräknas i år öka betydligt snabbare. Nationalprodukten beräknas i år komma att stiga med 4 procent eller 1 procent

Tabell 3 Preliminär försörjningsbalans efter finanspolitiska åtgärder.

Miljoner kronor i 1966 års priser.

	1966 Mkr	Förändring 1966—1967 i 1966 års priser		Förändring 1965—1966 Procent
		Mkr	Procent	
<i>Tillgång</i>				
Bruttonationalprodukt	119 100	4 600	4,0	(3,0)
Import	24 100	1 100	4,5	(2,0)
Summa tillgång	143 100	5 700	4,0	(3,0)
<i>Efterfrågan</i>				
Privat bruttoinvestering (ej bostäder)	16 700	600	3,5	(6,5)
Statlig bruttoinvestering (ej bostäder)	7 700	100	1,5	(3,0)
Kommunal bruttoinveste- ring (ej bostäder)	6 400	500	8,0	(5,0)
Bostäder, bruttoinvestering	7 300	400	5,5	(—2,5)
Lagerförändring	1 100	—300	..	—
Privat konsumtion	62 500	1 950	3,0	(2,5)
Offentlig konsumtion	18 500	1 100	6,0	(6,0)
Export (inkl tjänstenetto)	22 900	1 350	6,0	(4,5)
Summa efterfrågan	143 100	5 700	4,0	(3,0)

Källa: Preliminär nationalbudget 1967.

snabbare än under 1966. Prognoserna i nationalbudgeten sammanfattas i tabell 3, där effekterna av de föreslagna finanspolitiska åtgärderna är inräknade.

Den totala investeringsvolymen — exklusive lager — beräknas i år stiga med 4 procent eller något snabbare än i fjol. Den antagna igångsättningen av bostadsbyggen om 90 000 lägenheter väntas medföra en investeringsökning med 5 procent inom denna sektor, att jämföra med en 2,5-procentig nedgång 1966. För att skapa utrymme för bostadsinvesteringarna har försök gjorts att hålla tillbaka investeringsverksamheten inom den offentliga sektorn. Trots detta väntas de kommunala investeringarna stiga med 8 procent.

Det strama kreditmarknadsläget samt minskande lönsamhet och självfinansieringsförmåga hos företagen torde ha varit främsta orsakerna till att industrins investeringar under 1966 steg långsammare än man förutsett i förra årets nationalbudget. I år beräknas industriinvesteringarna stiga med endast 3 procent och stor osäkerhet råder om ens denna ökning kommer att realiseras. Risken för en stagnation på detta område kan inte uteslutas. Fjolårets svaga efterfrågan på varaktiga konsumtionsvaror — främst bilar — väntas i år komma att följas av en återhämtning. Den konsumtionsdämpande effekten av de föreslagna skatte- och avgiftshöjningarna antas medföra att den privata konsumtionens ökning ändå inte blir mer än drygt en halv procent större än i fjol eller 3 procent. Konsumtionsprognosen grundar sig vidare på en antagen ökning av den totala lönesumman med 9,5 procent. Då relativt god balans sannolikt kommer att känneteckna arbetsmarknaden i år, verkar den förutsatta löneglidningen om endast 2,5 procent vara realistisk. De disponibla inkomsterna beräknas efter de föreslagna finans-

**Svag ökning
i industri-
investeringarna
även 1967**

politiska åtgärderna stiga med 7 à 8 procent. Konsumentpriserna väntas även i år stiga relativt snabbt — cirka 4,5 procent — varför den reala ökningen av de disponibla inkomsterna skulle stanna vid omkring 3 procent.

Ett stort problem för Sveriges ekonomi är alltså den bristande balansen i utrikeshandeln. Underskottet i bytesbalansen beräknas i år stiga till cirka 1,4 miljarder kronor mot knappt 1,2 miljarder kronor i fjol. En del av den sk förskjutningsposten består dock av ofullständigt redovisade löpande nettoinbetalningar till Sverige. Uppskattningar av dessa har gjorts för de senaste åren och denna korrigering förutsätts reducera bytesbalansens underskott med omkring 500 miljoner kronor.

Den något livligare aktivitet som förutses för 1967 väntas medföra en tilltagande ökning av såväl import- som exportvolymen. Importen beräknas stiga med 4,5 procent och exporten (inkl tjänstenetto) med 6 procent. Om den starkt fluktuerande fartygsexporten exkluderas torde exporten dock stiga ett par procent långsammare än i fjol eller med 5,5 procent mot cirka 8 procent 1966. Kraftiga ökningsväntas i utförseln av verkstadsprodukter samt bearbetade varor i övrigt, medan järn och stål samt papper och massa beräknas stiga måttligt. För exporten av malm samt livsmedel väntas stora minskningar.

Problemen med utrikeshandeln kan förvärras

Den inhemska efterfrågeutvecklingen i förening med den svagare konjunkturen i Västeuropa kan leda till att utrikeshandelns utfall blir något sämre än vad som förutsatts i den preliminära nationalbudgeten.